

УДК 796.093=796.1/3-057.76

Шутова С. Є., Серебряков О. Ю., Скороход О. В.

ХАРАКТЕРИСТИКА СПОРТИВНОЇ УСПІШНОСТІ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ХОКЕЇСТІВ В УКРАЇНІ

Спортивний результат обумовлюється великою кількістю показників, серед яких можна відзначити такі, як індивідуальні особливості особистості спортсмена, ефективність системи підготовки, матеріально-технічні умови підготовки тощо. Розуміння всіх аспектів змагальної діяльності і вибір правильного напрямку в її організації та реалізації може призвести до високих спортивних досягнень. Правильно організована змагальна діяльність є запорукою успішного спортивного результату хокеїстів.

Ключові слова: хокей з шайбою, змагання, чемпіонат світу, висококваліфіковані хокеїсти.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Хокей з шайбою на сьогодні є одним із найбільш популярних представників спортивних ігор у програмі зимових Олімпійських ігор, що забезпечує йому збільшення спортивних досягнень, жорстока спортивна боротьба, велика психологічна напруга у зв'язку з непередбачуваністю фаворитів, високим рівнем підготованості хокеїстів. У зв'язку з цим, показники підвищення змагального навантаження в хокеї, збільшення щільності і високої напруженості календаря офіційних ігор дозволяють стверджувати, що планомірне проведення тренувального процесу в ігровому сезоні, помітно ускладнюється, що часто призводить до зниження працездатності та результативності гравців. У зв'язку з цим, ефективність побудови тренувального процесу сьогодні великою мірою може визначати успішність досягнень.

Визначення показників ефективної організації змагальної діяльності у хокеї дозволяє, з одного боку, визначити цілі і завдання підготовки спортсменів, а з іншого – цілеспрямовано здійснювати планування тренувального процесу, у тому числі використовувати диференційований підхід при підготовці хокеїстів, змагальна діяльність яких характеризується певним рівнем спортивної майстерності. У зв'язку з цим стає зрозумілою необхідність визначення показників ефективної організації змагальної діяльності для врахування їх у підготовці українських висококваліфікованих хокеїстів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення літературних джерел свідчить, що в спеціальній літературі представлено багато наукових робіт з питань удосконалення різних видів підготовленості гравців, моделювання спортивної діяльності хокеїстів [3], особливостей навантаження під час підготовки хокеїстів [2; 6], особливостей підготовки юних хокеїстів [4]. Але пошук нових конкретних причин, які вплинули на низький рівень виступів українських спортсменів та їх синтез, а також відсутність їх конкретизації та систематизації, механізму реалізації на практиці, зумовили необхідність обумовити актуальність даного наукового питання. Робота виконана згідно з планом НДР кафедри спортивних ігор НУФВСУ, № державної реєстрації 0116U001628.

Мета дослідження – визначення показників ефективної організації змагальної діяльності висококваліфікованих хокеїстів як засобу підвищення успішності спортивних результатів українських спортсменів.

Завдання дослідження

1. Теоретично проаналізувати сучасний стан організації тренувального процесу висококваліфікованих хокеїстів України та існуючі підходи його побудови.
2. Провести аналіз показників рівня спортивних змагань з хокею з шайбою та рейтингу українських спортсменів.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної і спеціальної літератури, даних Інтернету; контент-аналіз архівних матеріалів міжнародної та української федерацій з хокею з шайбою; синтез, порівняння та узагальнення показників рівня спортивних змагань з хокею з шайбою та рейтингових показників хокеїстів; методи математичної статистики.

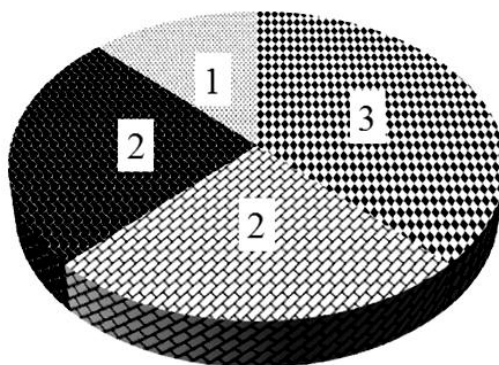
Виклад основного матеріалу дослідження. Під час планування та побудови тренувального процесу висококваліфікованих хокеїстів в Україні у річному циклі, перш за все, враховуються кількісно-якісні показники побудови таких структурних складових тренування, як макроцикли, мезоцикли, мікроцикли, моноцикли й особливості співвідношення техніко-тактичної та фізичної підготовки у різних періодах та етапах підготовки. На основі цих даних складаються тренувальні програми, як індивідуальні,

так і для команди в цілому. Але весь тренувальний процес обов'язково проводиться одночасно з гравцями всієї команди [3]. У вітчизняній школі хокею використовуються загальнокомандні збори з груповим виконанням тренувальних програм з усіх видів підготовки. Однак, на думку фахівців в області хокею, даний напрямок часто негативно позначається на рівні підготовленості команди в цілому, оскільки тренувальна програма не може підійти кожному гравцеві на 100 % [2; 3; 6]. Програма тренування побудована усереднено на команду гравців без урахування їх індивідуального типу реакції на тренувальне навантаження, схильності до певного типу енергозабезпечення, психологічного сприйняття тренування і т. і. [1].

Розглядаючи досвід провідних шкіл підготовки хокеїстів, наприклад, північноамериканську систему підготовки, слід відмітити, що тут акцент робиться на індивідуалізацію тренувального процесу. Даний підхід в роботі з хокеїстами США та Канади дозволяє підтримувати високу конкуренцію, тому що кількість гравців, яка претендує на місця у професіональних командах, стає значно вищою, що є головним показником прогресу, завдяки якому робиться яскраве видовище ігор і прибуток клубів. В США та Канаді індивідуальний підхід застосовується у вигляді вибору тренувальних таборів з окремих видів підготовки гравців. Гравець сам несе відповідальність за свою підготовку та рівень своїх функціональних можливостей і техніко-тактичних навичок. Індивідуалізація передсезонної підготовки дозволяє якісно підвищити рівень підготовленості хокеїста, і так само дозволяє йому розвинути природні здібності для успішного прогресування [1].

Сучасна система підготовки хокеїстів здійснюється при максимальній реалізації можливостей спортсменів і команд. При цьому, рівень підготовленості хокеїстів свідчить про певний рівень їх спортивної майстерності, який, у свою чергу, повинен реалізовуватися у відповідних йому змаганнях. Відомо, що змагання визначають всю систему організації та методики підготовки хокеїстів, оскільки вони побудовані на конкуренції між різними командами і призначені для визначення кращих серед них. Постійні лідери в найбільших офіційних змаганнях є орієнтирами у визначенні організаційних підходів у підготовці хокеїстів. Спортивні досягнення національних збірних команд з хокею з шайбою визначаються, перш за все, за результатами їх участі у найбільших офіційних змаганнях – зимових Олімпійських іграх, чемпіонатах світу, Європи. До найбільших змагань з хокею з шайбою відносяться і континентальні НХЛ і КХЛ [2].

Вивчаючи результати зимових Олімпійських ігор з 1992 року, слід відмітити, що лідером є збірна команда Канади, оскільки до 2018 року вона ставала 3 рази переможцем турніру, збірні команди Швеції та Росії (ОК, ОАР) по 2 рази посідали перше місце, а команда Чехії – 1 раз (рис. 1).

❖ Канада   ⚡ Швеція   ■ Росія   ⚡ Чехія

Рис. 1. Кількість перемог у збірних команд з хокею з шайбою в Олімпійських іграх з 1992 року

Слід розглянути також Кубок світу з хокею з шайбою як один з найпрестижніших міжнародних турнірів серед збірних команд різних країн світу, який проводиться в серпні або вересні на льодових аренах Північної Америки і Європи. Його попередником був турнір "Кубок Канади". Всього Кубок світу проводився три рази, в 1996, 2004 і 2016 роках (табл. 1).

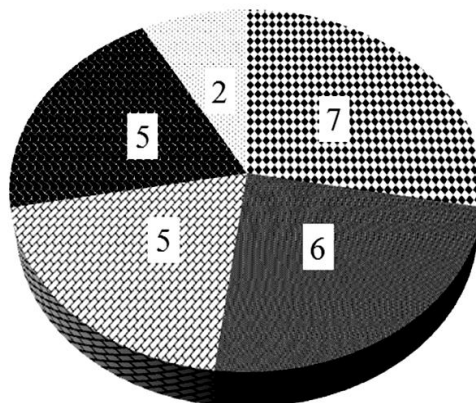
За результатами Кубка світу з хокею з шайбою можна виділити спортсменів північноамериканського континенту, які тричі ставали переможцями, а зокрема, збірну команду Канади, яка 2 рази виграла Кубок світу, а третій раз була фіналістом.

Поряд з Олімпійським турніром і Кубком світу – чемпіонат світу з хокею з шайбою є найпрестижнішим змаганням з цього виду спорту (рис. 2).

Таблиця 1

Результати Кубка світу з хокею з шайбою

Рік проведення	1 місце	2 місце
	Збірна команда, країна	
1996	США	Канада
2004	Канада	Фінляндія
2016	Канада	Європа

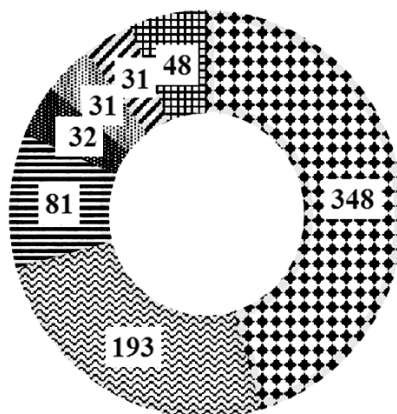

■ Канада ■ Чехія ⚡ Швеція ■ Росія ■ Фінляндія

Рис. 2. Кількість перемог у збірних команд з хокею з шайбою у чемпіонатах світу з 1992 року

Чемпіонат світу є щорічними змаганнями, які організовуються Міжнародною федерацією хокею з шайбою з 1920 року, де збірна України бере активну участь. Визначення лідерів у даних змаганнях є принципово важливими даними для підготовки хокеїстів збірної України, оскільки мають найбільш прикладний сенс для планування підготовки гравців. Лідером у перемогах на чемпіонатах світу є збірна команда Канади – 7 разів ставала чемпіоном. Помітно виділяються збірна Чехії – 6 разів, і збірні Швеції та Росії – по 5 разів. Збірна Фінляндії чемпіоном світу ставала 2 рази [8].

Враховуючи те, що всі експерти хокею у світі знають, що найпрестижнішою світовою лігою вважається НХЛ, яка є головною професійною клубною лігою світового хокею та відповідно мрією кожного професійного хокеїста, слід розглянути представництво в ній гравців різних країн (рис. 4).

■ Канада ⚡ США = Швеція ■ Фінляндія ■ Чехія / Росія # Решта світу

Рис. 4. Кількість хокеїстів та країн в складі клубів у НХЛ

Так, як видно з рисунку 4, у 2017 році гравці Канади та США були головними представниками НХЛ, відповідно 348 та 193. Гравці з таких країн, як Швеція, Фінляндія, Чехія, Росія мають також велику кількість хокеїстів, які грають у клубах НХЛ, відповідно 81, 32, 31, 31.

Оскільки збірні команди країн, які мають найбільше представництво гравців у НХЛ, є постійними призерами головних офіційних змагань з хокею, то слід розглянути їх склади (рис. 5).

Таким чином, з рисунку 5 видно, що наявність гравців, які грають у клубах НХЛ, мабуть, має вирішальну дію у визначенні спортивних досягнень. Так, наприклад, збірна команда України з 2003 року не має гравців, які б грали у НХЛ, що співпадає з тим фактом, що з 2003 року до 2018 року, на жаль, відмічається негативна динаміка спортивних результатів українських хокеїстів у чемпіонаті світу, які закінчують свої виступи на світовій арені у Дивізіоні I [7].

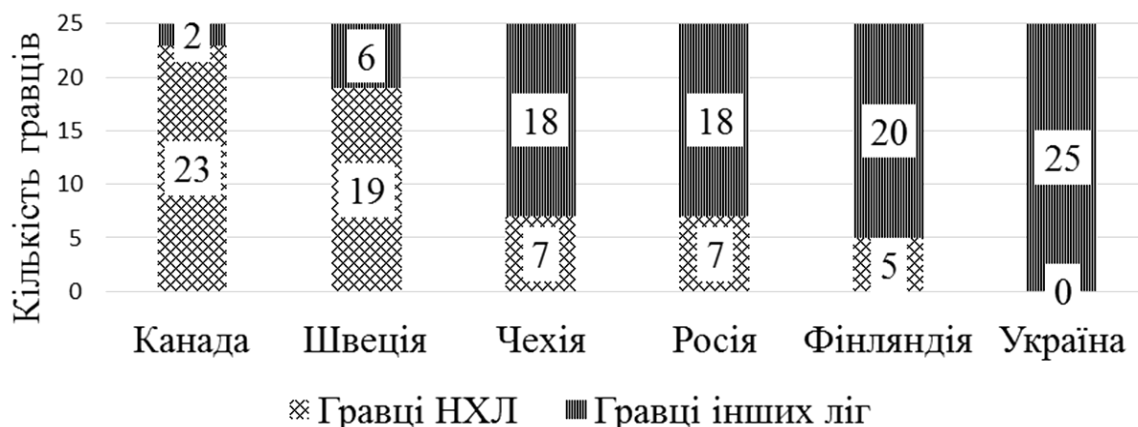

Рис. 5. Співвідношення кількості гравців з НХЛ та інших ліг у складах збірних команд на чемпіонаті світу з хокею з шайбою у 2017 році

Більш того, слід зазначити, що чоловіча збірна України в 2003 р. посідала 11 місце у світовому рейтингу, а у 2018 р. збірна України обіймає 23 місце [8].

Висновки. 1. Теоретично проаналізовані сучасний стан організації тренувального процесу висококваліфікованих хокеїстів та існуючі підходи його побудови; були визначені різні основні принципи у побудові тренувального процесу хокеїстів різних країн. Головна різниця різних хокейних шкіл полягає в індивідуальному чи загальнокомандному підході до планування та організації роботи зі спортсменами.

2. Зимові Олімпійські ігри та чемпіонати світу є головними офіційними змаганнями з хокею з шайбою, які організовує Міжнародна федерація хокею. Найпрестижнішою світовою лігою вважається Національна Хокейна Ліга, яка є головною професійною клубною лігою світового хокею. Наявність у складі національних збірних команд країн гравців, які є членами клубів НХЛ, може бути одним із важливих показників високих спортивних досягнень.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Передбачається визначення взаємозв'язку між показниками ефективної організації змагальної діяльності висококваліфікованих хокеїстів для створення високоефективної методики планування та проведення багаторічної підготовки українських хокеїстів.

Використані джерела

1. Михно Л. В. Содержание и структура спортивной подготовки хоккеистов. Учебное пособие / Л. В. Михно, К. К. Михайлов, В. В. Шилов. – НГУ им. П. Ф. Лесгафта, Санкт-Петербург : СПб., 2011. – 193 с.
2. Міхнов О. П. Визначення ігрового амплуа хокеїстів з урахуванням особистісних параметрів : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 / О. П. Міхнов ; НУФВСУ. – К., 2017. – 22 с.
3. Никонов Ю. В. Подготовка квалифицированных хоккеистов : учеб. пособие / Ю. В. Никонов. – Мн. : ООО "Асар", 2003. – 352 с.
4. Никонов Ю. В. Подготовка юных хоккеистов : учеб. пособие / Ю. В. Никонов. – Мн. : ООО "Асар", 2008. – 320 с.
5. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : учебник [для тренеров] : в 2 кн. / В. Н. Платонов. – К. : Олимп. лит., 2015. – Кн. 2. – 752 с.

6. Савин В. П. Теория и методика хоккея: учебник для студ. высш. учебн. заведений / В. П. Савин. – М. : Издательский центр "Академия", 2003. – 400 с.
7. Сайт Федерації хокею України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту : www.fhu.com.ua.
8. Сайт Міжнародної Федерації хокею : [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту : www.iihf.com.

Shutova S. E., Serebryakov O. Y., Skorokhod O. V.

SPORTS SUCCESSION CHARACTERISTICS OF HIGH-QUALIFIED HOCKEY PLAYERS IN UKRAINE

Sport result is determined by a large number of indicators, among which one can note such as individual characteristics of the person of the athlete, the effectiveness of the training system, material and technical conditions of preparation, etc. Understanding all aspects of competitive activity and choosing the right direction in its organization and implementation can lead to high athletic achievements. Properly organized competitive activities are the keys to the successful sporting result of hockey players.

The ice hockey is today one of the most popular sports game representatives in the Winter Olympic Games program, which provides it with increased sports achievements, cruel sporting struggle, a great psychological tension due to the unpredictability of the favorites, and a high level of hockey players' training. In this regard, the indicators for increasing the competitive load in hockey, increasing the density and high intensity of the calendar of official games, allow to argue that the systematic conduct of the training process in the game season is noticeably complicated, which often leads to a decrease in the performance and effectiveness of players. In this regard, the effectiveness of building a training process today, to a large extent can determine the success of achievements.

Determination of indicators of effective organization of competitive activities in hockey allows, on the one hand, to determine the goals and objectives of the training of athletes, and on the other – purposefully planning the training process, including the use of a differentiated approach in the preparation of hockey players whose competitive activities are characterized by a certain level of sports skills. In this regard, it becomes clear the need to determine the indicators of effective organization of competitive activities to take them into account in the training of Ukrainian highly skilled hockey players.

Key words: *ice hockey, competition, world championship, high-qualified hockey players.*

Стаття надійшла до редакції 09.03.2018 р.